

IETEIKUMI NOTEKŪDEŅU
KRĀJTVERTŅU UN LOKĀLO
ATTĪRĪŠANAS IEKĀRTU
BŪVNIECĪBAI UN
EKSPLUATĀCIJAI

SATURA RĀDĪTĀJS

SATURA RĀDĪTĀJS.....	2
IEVADS.....	3
1. UZ KO ATTIECAS MK NOTEIKUMI NR.384 PAR DECENTRALIZĒTO KANALIZĀCIJAS SISTĒMU APSAIMNIEKOŠANU UN REĢISTRĒŠANU.....	4
2. DECENTRALIZĒTO KANALIZĀCIJAS SISTĒMU REĢISTRĀCIJA.....	5
3. KĀ ATŠKIRT DAŽĀDĀS DECENTRALIZĒTĀS KANALIZĀCIJAS SISTĒMAS.....	6
3.1. NOTEKŪDEŅU KRĀJTVERTNES (NOSĒDAKAS).....	6
3.2. SEPTIĶI.....	8
3.3. NOTEKŪDEŅU ATTĪRĪŠANAS IEKĀRTAS AR JAUDU LĪDZ 5 M ³ /DNN....	11
4. PRASĪBAS KAS JĀIEVĒRO DECENTRALIZĒTO KANALIZĀCIJAS SISTĒMU ĪPAŠNIEKIEM.....	13
4.1. DECENTRALIZĒTAS KANALIZĀCIJAS SISTĒMAS ATBILSTOŠAS DARBĪBAS NODROŠINĀŠANA.....	13
4.2. PRASĪBAS KAS ATTIECAS UZ KRĀJTVERTŅU ĪPAŠNIEKIEM.....	14
4.3. PRASĪBAS KAS ATTIECAS UZ SEPTIĶU EKSPLUATĀCIJU.....	14
4.4. PRASĪBAS KAS ATTIECAS UZ INDIVIDUĀLO NOTEKŪDEŅU ATTĪRĪŠANAS IEKĀRTU ĪPAŠNIEKIEM.....	15
5. KĀDU KANALIZĀCIJAS SISTĒMU IZVĒLĒTIES.....	16
6. KAS JĀDARA, LAI PIESLĒGTOS CENTRALIZĒTAJAI KANALIZĀCIJAS SISTĒMAI.....	19

Ieteikumi notekūdeņu krājvertņu un lokālo attīrīšanas iekārtu būvniecībai un ekspluatācijai ir izstrādāti saskaņā ar iepirkuma līgumu Nr.12/86/2017, kas 2017.gada 16.oktobrī ir noslēgts starp Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju un SIA "ISMADE". MATERIĀLS TAPIS AR LATVIJAS VIDES AIZSARDZĪBAS FONDA FINANSIĀLU ATBALSTU.

Ieteikumi ir sagatavoti ar mērķi plašākai sabiedrībai sniegt vienkāršu un saprotamu skaidrojumu par iedzīvotāju atbildību un nepieciešamajām darbībām ievērojot 2017.gada 27.jūnijā pieņemtos Ministru kabineta noteikumus Nr.384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu" (turpmāk tekstā – MK noteikumi Nr.384). MK noteikumi Nr.384 nosaka notekūdeņu apsaimniekošanas prasības nekustamā īpašumā, kuri nav pievienoti sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēja centralizētajai kanalizācijas sistēmai (turpmāk – decentralizētas kanalizācijas sistēmas).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

1. UZ KO ATTIECAS MK NOTEIKUMI NR.384 PAR DECENTRALIZĒTO KANALIZĀCIJAS SISTĒMU APSAIMNIEKOŠANU UN REĢISTRĒŠANU

Lai saprastu vai MK noteikumi Nr.384 ("Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu") un tajā ietvertās prasības attiecas uz Jums, ir nepieciešams atbildēt uz trim vienkāršiem jautājumiem par Jūsu nekustamo īpašumu.

1. Vai nekustamais īpašums atrodas kādā Latvijas ciemā vai pilsētā? Ja par to ir šaubas, tad to var noskaidrot iepazīstoties ar novada teritorijas plānu (pieejams internetā vai novada pašvaldības administrācijā), kurā ir iezīmētas visu novada ciemu un pilsētu robežas. Ja Jūsu īpašums atrodas vai notekūdeņi no Jūsu īpašuma nonāk ciema vai pilsētas robežās, **tad šie MK noteikumi Nr.384 uz Jums attiecas.**

Tomēr pastāv izņēmums - pašvaldība savos saistošajos noteikumos var noteikt ciemus, uz kuriem šie MK noteikumi Nr.384 neattiecas. Par to, vai Jūsu novadā ir šādi ciemi un vai Jūsu nekustamais īpašums atrodas šādā ciemā, Jums arī ir jāinteresējas vietējā pašvaldībā. Ja Jūsu nekustamais īpašums atrodas šādā ciemā, **tad šie MK noteikumi Nr.384 uz Jums neattiecas.**

2. Vai uz nekustamā īpašuma ir sadzīves kanalizācijas notekūdeņu rašanās avots? Ja uz nekustamā īpašuma ir dzīvojamā ēka, pārvietojama māja, pagaidu ēka vai cits objekts, kurā var mitināties cilvēks vai notiek kāda saimnieciska darbība, vai arī uz nekustamā īpašuma ir tikai tualete, tad nekustamais īpašums ir kanalizācijas notekūdeņu rašanās avots un šie **MK noteikumi Nr.384 uz Jums attiecas.** Ja gadījumā nekustamais īpašums ir tukšs no jeb kāda

veida būvēm (tajā atrodas pļava, mežs, parks, ābeļdārzs, dīķis vai cits dabas objekts), **tad šie MK noteikumi Nr.384 uz Jums neattiecas.**

3. Vai notekūdeņi no nekustamā īpašuma tiek novadīti uz centralizēto kanalizācijas sistēmu? Ja nekustamais īpašums ir pieslēgts pie centralizētās notekūdeņu savākšanas sistēmas un ir noslēgts

līgums ar sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju, kuram Jūs maksājat par Jūsu novadīto kanalizāciju, tad Jūsu notekūdeņi tiek savākti un novadīti uz notekūdeņu attīrīšanas iekārtām. **Šie MK noteikumi Nr.384 uz Jums neattiecas.** Ja gadījumā Jūsu notekūdeņi netiek savākti centralizēti, **tad šie MK noteikumi Nr.384 uz Jums attiecas.** Par Jūsu iespējām pieslēgties centralizētiem kanalizācijas tīkliem var izlasīt pēdējā nodaļā.

2. DECENTRALIZĒTO KANALIZĀCIJAS SISTĒMU REĢISTRĀCIJA

Valsts vides dienests izsniedz atļaujas un reģistrē tās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, kuru darba jauda ir lielāka par 5 m³/dnn, tas nozīmē, ka Valsts kontrolē un uzrauga visas lielākās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas.

Līdz ar MK noteikumu Nr.384 stāšanās spēkā, pašvaldības reģistrēs visas lokālās notekūdens attīrīšanas iekārtas, kuru darba jauda ir vienāda vai mazāka par 5 m³/dnn, kā arī visas krājvertnes un septiņus, kuri atrodas to administratīvo teritoriju pilsētu vai ciemu robežās. Tāpēc līdz 2021.gada beigām pašvaldības vai to sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēji (ja pašvaldība tā nolems) veiks decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistra izveidi un tālāku tā uzturēšanu.

Lai izveidotu decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistru, nekustamā īpašuma īpašniekam, uz kura zemes ir decentralizētās kanalizācijas sistēma, tā būs jāreģistrē šajā reģistrā. Lai to izdarītu, būs jāaizpilda reģistrācijas forma un jānorāda, kāda decentralizētās kanalizācijas sistēma atrodas konkrētajā īpašumā. Ja vienam īpašniekam pieder vairākas šādas sistēmas vienā nekustamajā īpašumā vai vairāki zemes gabali, kuros ir decentralizētās kanalizācijas sistēmas, tad ir jāreģistrē visas sistēmas.

Reģistra uzturētājs mēneša laikā pēc decentralizētās kanalizācijas sistēmas īpašnieka iesnieguma saņemšanas nosūtīs tam pa pastu vai elektroniski paziņojumu par sistēmas reģistrāciju, norādot reģistrācijas numuru un datumu, kurā decentralizētā kanalizācijas sistēma ir iekļauta reģistrā.

3. KĀ ATŠKIRT DAŽĀDĀS DECENTRALIZĒTĀS KANALIZĀCIJAS SISTĒMAS

Ja nekustamajā īpašumā sadzīves, higiēnas vai citām vajadzībām tiek izmantots ūdens, tad tā radītie notekūdeņi tiek uzkrāti vai novadīti. Latvijā vistipiskākās ir trīs veida decentralizētās kanalizācijas sistēmas – **krājvertne, septiķis vai individuālās attīrīšanas iekārtas**. No 2022. gada nebūs pieļaujamas tādas decentralizētas kanalizācijas sistēmas, kas izraisa vides piesārņojumu ar neatfīrātiem vai daļēji atfīrātiem notekūdeņiem, dūņām, fekālijām u.tml., tai skaitā: Bedre (zemē izrakts caurums, virs kura izveidota iespēja nokārtot dabiskās vajadzības);

- Tiešā izlaide (zemē ierakts cauruļvads, kurā pa vienu galu notekūdeņi tiek iepludināti iekšā, bet pa otru galu notekūdeņi izplūst vidē - aiz kalniņa, grāvī vai iesūcināti zemē);
- Cauri bunduļi jeb nehermētiskas nosēdbedres (bedrē "iesēdināta" tilpne, kurai nav "dibena" vai sienās tai ir caurumi, plaisas, pa kurām noplūst notekūdeņi no bunduļa);

Ja Jums jau ir kāda no trim tālāk aprakstītajām decentralizētās kanalizācijas sistēmām, svarīgi ir saprast, vai tās darbība atbilst vides aizsardzības prasībām. Ja nekustamā īpašumā esošā kanalizācijas sistēma nenodrošina tajā radušos notekūdeņu pienācīgu attīrīšanu pirms izplūdes dabā, tad nekustamā īpašuma īpašniekam būs nepieciešams veikt aktivitātes, lai nodrošinātu, ka no 2022.gada tā īpašumā ir prasībām atbilstoša notekūdeņu savākšanas sistēma. Ja Jūsu īpašumā nav neviena no zemāk aprakstītajām decentralizētās kanalizācijas sistēmām, kā arī ja nav ierīkots pieslēgums centralizētās kanalizācijas sistēmai, Jums ir pienākums ierīkot vienu no zemāk aprakstītajām decentralizētās kanalizācijas sistēmām.

3.1. NOTEKŪDEŅU KRĀJTVERTNES (NOSĒDAKAS)

Notekūdeņu krājvertne ir izplatītākā decentralizētās kanalizācijas notekūdeņu savākšanas forma. Izplatīta tādēļ, ka šādu krājvertņu izbūve ir vienkārša, ātra, ir iespējami dažādi tehniskie risinājumi. Tā ir iedzīvotājiem tehniski viegli saprotama, to ekspluatācija neprasa papildus apkopi, izņemot regulāru satura izvešanu. Krājvertnē notekūdeņu piesārņojuma

koncentrācija netiek samazināta (pretēji septiķim vai individuālām bioloģiskās attīrīšanas iekārtām), bet visi notekūdeņi tiek uzkrāti.

Notekūdeņu krājvertnes būvība ir uzkrāt visus notekūdeņus hermētiski noslēgtā tvertnē. No šīs tvertnes notekūdeņi dabā neizplūst, kā rezultātā neveidojas piesārņojums krājvertņu tuvumā. Krājvertnē tiek uzkrāts viss ūdens, ko mājsaimniecība patērē ikdienā. Krājvertnē nenonāk ūdens, kas tiek izmantots laistīšanai vai kurš radies nokrišņu veidā. Kad krājvertne "ir pilna", to iztukšo asenizators (komersants, kas nodrošina notekūdeņu savākšanu no decentralizētajām kanalizācijas

sistēmām) un savāktos notekūdeņus nogādā tuvākajā pilsētas vai ciema notekūdeņu attīrīšanas iekārtā. **Notekūdeņu attīrīšana notiek ārpus Jūsu nekustamā īpašuma robežām**, lielās attīrīšanas iekārtās, kuru darbību uzrauga Valsts vides dienests.

Krājvertne var būt dažādas formas un tilpuma hermētiska tvertne, kas

gatavota no dažāda veida plastmasas, stiklšķiedras vai cita kompakta materiāla. Krājvertne var būt izbūvēta arī no dzelzsbetona grodiem, ja tie pirms ekspluatācijas ir pārklāti ar hidroizolācijas pārklājumu un ir novērsta notekūdeņu noplūde.

Krājvertnē notekūdeņi var nonākt "pa tiešo" vai tikt novadīti pa cauruļvadu sistēmu. Krājvertnes virspusē ir ierīkota apkopes lūka, caur kuru asenizators var nodrošināt uzkrāto notekūdeņu atsūkņēšanu. Krājvertnes lielumu izvēlas, ņemot vērā ieplūstošo notekūdeņu apjomu. Ieteicamais krājvertnes lielums ir 3 – 6 m³. Vēlams, lai krājvertnes kopējais tilpums ~ 3 reizes pārsniegtu ieplūstošo notekūdeņu viena mēneša apjomu. Jo mazāka būs krājvertne, jo biežāk būs jābrauc asenizācijas mašīnai.

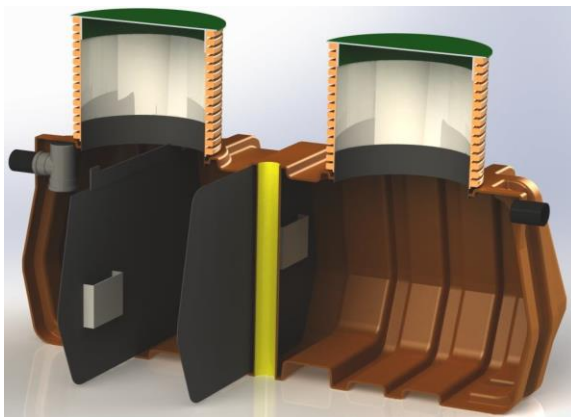
Krājvertnes izveidošana ir iespējama arī teritorijās ar augstu gruntsūdens līmeni. Vienreizējās izbūves izmaksas būs salīdzinoši zemas. Zemes darbi neaizņems plašas teritorijas, ja krājvertne būs 3 m³ liela. Ir jāparedz vieta ērtai un vienkāršai asenizācijas mašīnas piebraukšanai, kas notiks salīdzinoši bieži. Šāda sistēma ir piemērota viena vai divu cilvēku ģimenei ar mazu radītā notekūdeņu apjomu, vai nekustamajā īpašumā, kurā uzturas īslaicīgi.

Izbūvējot krājvertni jāreķinās ar sekojošām izmaksu pozīcijām:

- Krājvertnes iegāde;
- Krājvertnes piegāde un ierakšana zemē;
- Savienojošo cauruļvadu ar māju izbūve;
- Regulāra asenizācijas pakalpojumu izmantošana krājvertnes izvešanai.

3.2. SEPTIŅI

Septiņis ir līdzīgs krājvertnei, ar vismaz divām vai trim savstarpēji savienotām kamerām un ar speciāli ierīkotu tam sekojošu infiltrācijas (daļēji attīrītu notekūdeņu novadīšanas) sistēmu. Notekūdeņiem ieplūstot septiņa pirmajā kamerā, smagākais saturs nogrimst, bet vieglākais saturs – ūdens aiztek uz nākamo kameru. Ja ir vēl trešā kamera, tad process atkārtojas. Pēdējā kamerā ir caurule, kas novada daļēji attīrītus notekūdeņus ārpus septiņa. Caurules gals ir ierakts zemē papildus izbūvētā filtrējošā slānī. Filtrējošais slānis var būt veidots kā filtrācijas lauki, apakšzemes filtrējošās drenas, smilts-grunts filtri, filtrācijas grāvji un akas vai niedru lauki. Infiltrācijas lauka sastāvu un izmēru būtiski ietekmēs katras mājsaimniecības vietējie apstākļi, kāda ir grunts un cik augsts ir gruntsūdens līmenis. Infiltrācijas lauka galvenais raksturlielums - tam ir jābūt pietiekami lielam, lai spētu infiltrēt ienākošo notekūdeņu apjomu.

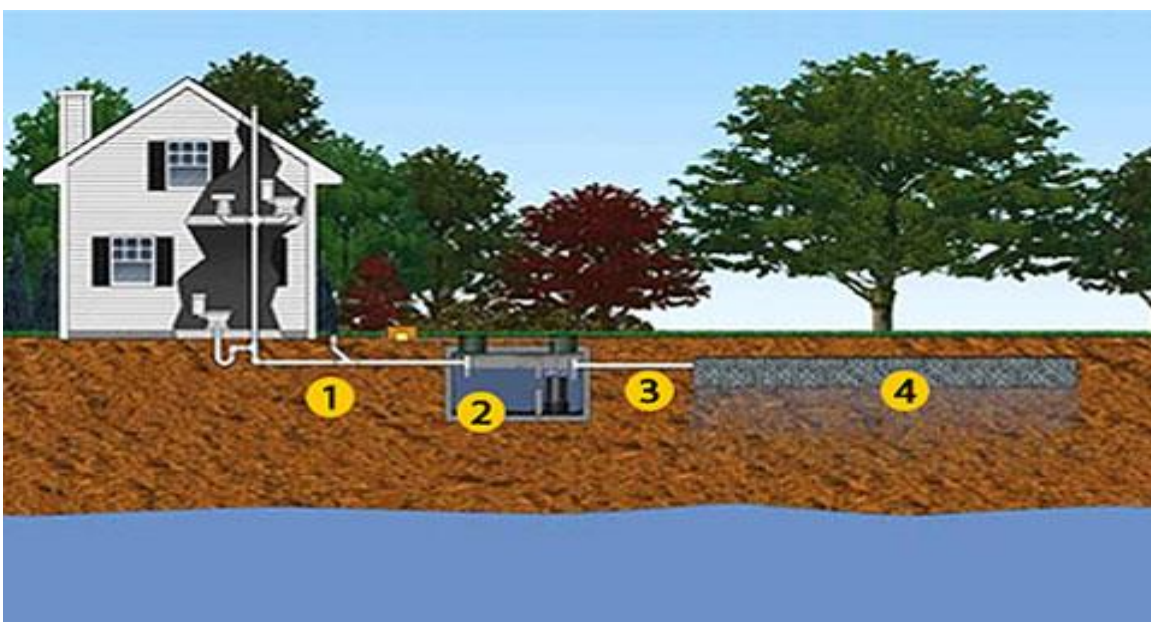

Notekūdeņi pēc filtrēšanas var tikt novadīti uz tuvāko grāvi, vai izplūstošie notekūdeņi var tikt iesūcināti gruntī.

Attīrīšana septiņos notiek notekūdeņu nostādinot. Organisko vielu noārdīšanās septiņi notiek anaerobā (bezskābekļa) vidē. Ar nostādināšanas palīdzību notekūdeņos samazinās suspendēto vielu apjoms un uzlabojas izplūstošo notekūdeņu kvalitāte. Nostādināšanas procesā uz pusi tiek samazināta ieplūstošo notekūdeņu piesārņojuma koncentrācija. Papildus

notekūdeņu attīrīšana tiek veikta pēc tam ierīkotā filtrējošā slānī, kas vēl vairāk samazina notekūdeņu piesārņojuma apjomu, kā rezultātā vidē noplūstošie attīrītie notekūdeņi ir ar ievērojami mazāku piesārņojuma koncentrāciju, nekā pirms ieplūdes septiņi un var uzskatīt, ka ir notikusi daļēja notekūdeņu attīrīšana.

Septiņus bieži pārdod un izbūvē uzņēmumi, kas pārdod arī individuālās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Septiņa lielums ir atkarīgs no ieplūstošo notekūdeņu daudzuma. Konsultācijas ar speciālistu vai pārdevēju ļaus Jums novērtēt nepieciešamā septiņa tilpumu un sekojošā infiltrācijas lauka platību.

Ja īpašnieks nav saglabājis dokumentāciju par tā īpašumā esošo septiņi, vai nav pārliecināts par tā tilpņu hermētiskumu vai infiltrācijas sistēmas darbību, ir nepieciešams sazināties ar uzņēmumu, kas veica septiņa pārdošanu un/vai

uzstādīšanu vai citu uzņēmumu, kas var izsniegt atzinumu par septiķa tehnisko stāvokli un sagatavot jaunu iekārtu dokumentāciju.

Bieži būs sastopama situācija, ka septiķim līdzīga iekārta vai sistēma ir izbūvēta no dzelzsbetona grodiem jau vēsturiski. Šajā gadījumā īpašniekam ir jāpārlicinās, ka sistēmā ir vismaz divas viena ar otru savienotas nosēdtilpnes. Ja tilpne ir tikai viena, tad tā ir krājvertne, kurai ir ierīkota neatfiltrētu notekūdeņu izplūde (kas nav atļauts). Dzelzsbetona grodu gadījumā īpašniekam ir jāpārlicinās, ka visas grodu savienojumu šuves ir hermētiski noslēgtas un to sienās nav plaisu. Īpašniekam ir jābūt pārlicinātam, ka nav iespējama neatļauta notekūdeņu izplūšana vai iesūkšanās augsnē, kā arī ir jābūt ierīkotam filtrācijas laukam pēc grodiem pirms notekūdeņu izplūdes dabā.

Septiķi nav piemēroti vietās ar dabīgi augstu gruntsūdens līmeni, jo būs grūti novadīt izplūstošos attīrītus notekūdeņus. Septiķos ienākošais piesārņojums arī tiek uzkrāts (līdzīgi kā krājvertnēs, bet ne attīrīts kā individuālās notekūdens attīrīšanas iekārtās) un atdalīts no ūdens, tāpēc ir nepieciešama regulāra nosēdumu izvešana. Ierīkojot septiķi ir jāparedz ērta un vienkārša asenizācijas mašīnas piebraukšana. Zemes darbi septiķa ierīkošanai un sekojošā filtrācijas lauka ierīkošanai var aizņemt plašu nekustamā īpašuma teritoriju. Septiķa minimālais tīrīšanas biežums tiks noteikts pašvaldību saistošajos noteikumos. Filtrācijas lauks vairāku gadu garumā var aizsērēt un tas būs jāfīra vai jāmaina.

Izbūvējot septiķi jāpārlicinās ar sekojošām izmaksu pozīcijām:

- Divu vai trīs kameru septiķa iegāde;
- Septiķa piegāde un ierakšana zemē;
- Savienojošo cauruļvadu izbūve;
- Infiltrācijas lauka ierīkošana;
- Regulāra asenizācijas pakalpojumu izmantošana septiķa nosēdumu izvešanai;
- Remonta izmaksas, kas var būt saistītas ar filtrācijas lauka regulāru uzturēšanu.

3.3. NOTEKŪDEŅU ATTĪRĪŠANAS IEKĀRTAS AR JAUDU LĪDZ 5 M³/DNN

Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas no citiem decentralizētās kanalizācijas sistēmu veidiem atšķiras ar to, ka notekūdeņi tiek bioloģiski attīrīti speciāli plānotā, vadītā procesā iekārtas iekšienē, ko organizē un vada iekārtas vadības bloks un tāpēc tā ir pieslēgta pie elektrības. Pat ja iekārta ir tik

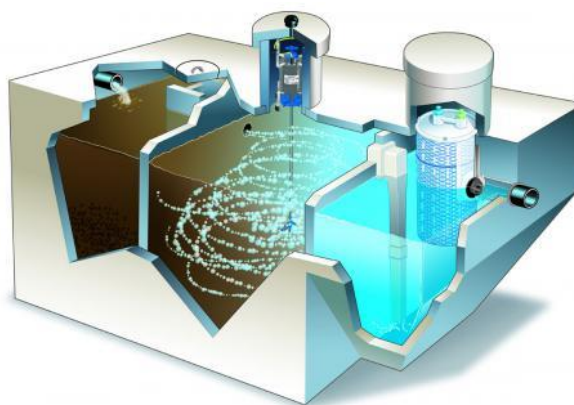

vienkārša, ka tai nav vadības bloka, tad attīrīšanas iekārtām ir aerators, kas pastiprināti pievada skābekli attīrīšanas procesa nodrošināšanai un arī tā darbībai ir nepieciešama elektrība. Var būt vairāki veidi un paņēmieni, kā notiek notekūdeņu attīrīšana individuālajās attīrīšanas iekārtās, bet ne septiņos, ne krājvertnēs nav procesi, kas tiek speciāli

vadīti ar iekārtām, kas ir pieslēgtas pie elektrības. Otrā attīrīšanas iekārtu pazīme ir tā, ka tajās atrodas bioloģiski aktīvas vielas (dūņas), kas nodrošina notekūdeņu attīrīšanu.

Individuālās attīrīšanas iekārtās ieplūst kanalizācijas notekūdeņi un izplūst attīrīti ūdeņi, kas tiek novadīti dabā tur pat netālu no attīrīšanas iekārtām.

Attīrīšanas procesā aktīvās dūņas barojas ar notekūdeņu organisko materiālu, tāpēc tās vairojas un palielinās bioloģisko dūņu daudzums. Ar laiku vecākās dūņas "atmirst" no kurām daļa nosēžas iekārtas dibenā, bet daļa tiek izskalotas ārā. Bioloģiskās dūņas var savairoties arī par daudz, vai nepietiekamu notekūdeņu

daudzuma gadījumā, būt par maz. Dūņas var iet bojā arī no sistēmā ieplūdušām ķīmiskām vielām, kuras tiek izmantotas mājāsaimniecībā un ir viegli pieejamas saimniecības preču veikalos. Attīrīšanas iekārtas neveiks atbilstošu notekūdeņu attīrīšanu, ja kāda no elektroniskajām iekārtām darbosies neatbilstoši. Tāpat notekūdeņu attīrīšanas iekārtām var būt

nepieciešamas speciālas darbības vai īpašas apkopes to palaišanai pēc dīkstāves. Šo daudzo iemeslu dēļ ir nepieciešama regulāra iekārtu apkope un uzraudzība, lai speciālists pārliecinātos, ka iekārta veic tai paredzēto notekūdeņu attīrīšanu.

Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, kuru jauda ir 5 m³/dnn spēj apkalpot līdz pat 50 cilvēkiem, ja katrs no tiem vidēji patērē 100 l ūdens diennaktī. Tātad,

lai arī 5 m³/dnn izklausās maz, tomēr šādas iekārtas jau ir pietiekami lielas. Mājsaimniecību individuālās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas var būt ar jaudu no 0,3 līdz 1,0 m³/dnn, kas attiecīgi ir ar attīrīšanas jaudu 300 – 1000 l diennaktī.

Ja Jūs esat nolēmis uzstādīt individuālās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, tad Jums atliek izvēlēties kādas no tirgū pieejamajām. Jāsažinās ar šo iekārtu izplatītāju vai pārdevēju un jāvienojas par attīrīšanas iekārtu uzstādīšanu.

Šobrīd Latvijā ir pieejamas aptuveni 10 dažādas individuālās bioloģiskās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas vai to izplatītāji un katrai no šīm iekārtām ir dažādi varianti, ņemot vērā notekūdeņu attīrīšanas veidu un vidējo ieplūstošo notekūdeņu apjomu.

Pirms izvēlēties šādu decentralizēto kanalizācijas attīrīšanas sistēmu, iesakām veikt tirgus situācijas izpēti, kā arī savu vietējo apstākļu izpēti. Iesakām apjautāties pie vairākiem pārdevējiem, lai noskaidrotu, kāds ir Jums (nevis pārdevējam) labākais risinājums un piedāvājums, kā arī, vai Jums ir piemēroti apstākļi šādu iekārtu uzstādīšanai. Individuālās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas būs apgrūtināti ekspluatēt vietās, kur ir augsts gruntsūdens līmenis, nevienmērīga notekūdeņu plūsma (viesu mājas, ilgstoši komandējumi, neregulāri apdzīvotas mājas) vai bieži elektrības padeves traucējumi. Tie ir apstākļi, kas var novest pie regulāras notekūdeņu attīrīšanas iekārtu neatbilstošas darbības. Lai nodrošinātu notekūdeņu attīrīšanu atbilstoši prasībām, Jums bieži būs nepieciešama iekārtu apkope un palīdzība.

Individuālo attīrīšanas iekārtu uzstādīšana var būt dārga, to uzstādīšana var prasīt plašus zemes darbus Jūsu nekustamajā īpašumā. Tomēr pareizi izvēlētas un uzstādītas individuālās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar regulāru apkopi (min vienu reizi gadā) nodrošinās vienkāršu un ērtu kanalizācijas sistēmas lietošanu.

Izbūvējot individuālās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ir jārēķinās ar sekojošām izmaksu pozīcijām:

- Individuālo attīrīšanas iekārtu iegāde;
- Individuālo attīrīšanas iekārtu piegāde, ierakšana zemē, montāža un palaišana;
- Savienojošo cauruļvadu izbūve;
- Regulāra patērētās elektrības rēķinu apmaksā;
- Individuālo attīrīšanas iekārtu servisa līguma slēgšana ar attīrīšanas iekārtu uzturētāju un sniegto pakalpojumu apmaksā;
- Remonta izmaksas, kas var būt saistītas ar attīrīšanas iekārtu elektrisko iekārtu remontu, cauruļvadu tīrīšanu u.c.

4. PRASĪBAS KAS JĀIEVĒRO DECENTRALIZĒTO KANALIZĀCIJAS SISTĒMU ĪPAŠNIEKIEM

4.1. DECENTRALIZĒTAS KANALIZĀCIJAS SISTĒMAS ATBILSTOŠAS DARBĪBAS NODROŠINĀŠANA

Decentralizētās kanalizācijas sistēmas īpašnieks ir atbildīgs par decentralizētās kanalizācijas sistēmas ekspluatāciju atbilstoši vides aizsardzības un MK noteikumu Nr.384 prasībām. Tas nozīmē, ka decentralizētās kanalizācijas sistēmas īpašnieks nodrošina, ka neatfīrīti vai nepietiekami atfīrīti notekūdeņi vidē netiek novadīti. Ja decentralizētā kanalizācijas sistēma to šobrīd nespēj nodrošināt, tad sistēmas īpašnieks vēlākais līdz **2021.gada 31.decembrim** veic nepieciešamās darbības, lai sakārtotu savā īpašumā esošās decentralizētās kanalizācijas sistēmas darbību un atbilstību. No 2022.gada 1.janvāra nekustamā īpašuma īpašnieks ir atbildīgs par to, lai tā īpašumā esošā decentralizētā kanalizācijas sistēma darbotos atbilstoši vides aizsardzības prasībām.

Lai Jūsu decentralizētā kanalizācijas sistēmas atbilstoši darbotos ilgtermiņā, īpašniekam par saviem līdzekļiem ir jāveic regulāra tās apkope, kā arī remonts, ja ir nepieciešams.

Kontroles un uzraudzības kārtība katrā pašvaldībā tiks noteikta, izdodot saistošos noteikumus par decentralizēto kanalizācijas pakalpojumu

sniegšanas un uzskaites kārtību. Decentralizēto kanalizācijas sistēmu īpašniekam būs pienākums nodrošināt piekļuvi sistēmai un nodrošināt tās uzraudzības un kontroles iespējas. Uzraudzības un kontroles laikā tiks pārbaudīts vai sistēma darbojas atbilstoši prasībām (tiek veikta notekūdeņu attīrīšana paredzētā apjomā) un vai tā nav bojāta, mainīta.

4.2. PRAŠĪBAS KAS ATTIECAS UZ KRĀJTVERTŅU ĪPAŠNIEKIEM

Krājvertņu īpašniekam sava notekūdeņu krājvertne līdz 2021 .gada beigām ir jāreģistrē pašvaldības decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistrā. Reģistrējot šo sistēmu, sistēmas īpašnieks apliecinās, ka tā ir hermētiski noslēgta, kā arī norādīs tās kopējo tilpumu. Ņemot vērā ūdens patēriņu konkrētajā nekustamajā īpašumā un krājvertnes tilpumu, būs zināms nepieciešamais krājvertnes izvešanas biežums.

Lai neradītu draudus cilvēku veselībai un videi, krājvertnes īpašniekam par saviem līdzekļiem būs jānodrošina tajā savākto notekūdeņu un nosēdumu regulāra nodošana pašvaldībā reģistrētam asenizatoram. Vismaz divus

gadus pēc asenizācijas pakalpojumu saņemšanas ir jāglabā darījumu apliecināša dokumenta kopija. Vismaz vienu reizi gadā decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistra uzturētājs apkopos informāciju par notekūdeņu un nosēdumu apjomu, kas iepriekšējā gadā ir izvests no decentralizētām kanalizācijas sistēmām.

4.3. PRAŠĪBAS KAS ATTIECAS UZ SEPTIŅU EKSPLUATĀCIJU

Daļa no ieklūstošā notekūdeņu piesārņojuma paliek septiņos, tāpēc tie piepildās ar uzkrāto piesārņojumu. Šo uzkrāto piesārņojumu no septiņiem savāc asenizācijas pakalpojumu sniedzējs. Nosēdumu izvešanas regularitāte būs atkarīga no ūdens patēriņa apjoma konkrētajā nekustamajā īpašumā, septiņa tilpuma, kā arī pašvaldību saistošajos noteikumos noteiktā minimālo izvešanas reižu biežuma.

Veicot septiķa reģistrāciju pašvaldības decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistrā, būs jānorāda pamata informācija par konkrēto septiķi – no kāda materiāla tas ir izbūvēts, septiķa kameru skaits un tilpums, kā arī, kā ir izveidots filtrējošais elements pēc notekūdeņu attīrīšanas iekārtām. Reģistrējot septiķi pašvaldības decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistrā, īpašnieks apstiprina, ka septiķis ir hermētisks (tam nav caurumu un plaisu) un neatfīrītu notekūdeņu izplūde vidē nenotiek.

Lai neradītu draudus cilvēku veselībai un videi, septiķa īpašniekam par saviem līdzekļiem būs jānodrošina tajā savākto notekūdeņu un nosēdumu regulāru nodošanu pašvaldībā reģistrētam asenizatoram. Vismaz divus gadus pēc asenizācijas pakalpojumu saņemšanas ir jāglabā darījumu apliecinoša dokumenta kopija.

4.4. PRAŠĪBAS KAS ATTIECAS UZ INDIVIDUĀLO NOTEKŪDEŅU ATTĪRĪŠANAS IEKĀRTU ĪPAŠNIEKIEM

Līdz ar individuālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtu reģistrāciju decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistrā īpašnieks apliecina, ka tā īpašumā esošajām attīrīšanas iekārtām ir nepieciešamā dokumentācija un tās darbība ir atbilstoša likumdošanas prasībām.

Tas nozīmē, ka īpašniekam ir jābūt sekojošiem dokumentiem par viņa īpašumā esošajām attīrīšanas iekārtām:

- Notekūdens attīrīšanas iekārtu pase un/vai CE marķējums (apludinājums, ka attīrīšanas iekārtai ir veikti kvalitātes testi un tie atbilst ES prasībām);
- Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu ekspluatācijas vai uzturēšanas noteikumi;
- Ir noslēgts līgums par attīrīšanas iekārtu regulāru tehnisko apkopi;
- Dokumenti, kas apliecina apkopju veikšanu.

Papildus attīrīšanas iekārtu īpašniekam ir jābūt pārliecinātam, ka iekārtas nav mehāniski bojātas, bioloģiski aktīvās duņas, kas veic notekūdeņu attīrīšanu, ir aktīvas, visas elektroniskās iekārtas darbojas un izplūstošo notekūdeņu kvalitāte ir atbilstoša prasībām.

Ja gadījumā notekūdeņu attīrīšanas iekārtu īpašniekam nav kādi no minētajiem dokumentiem, vai iekārtu apkope nav veikta jau vairāk nekā vienu gadu, vai īpašniekam nav pārliecība, ka attīrīšanas iekārtas darbojas atbilstoši tām paredzētajā darba režīmā, tad īpašniekam būtu jāsaazinās ar uzņēmumu, kas veica attīrīšanas iekārtu pārdošanu un/vai uzstādīšanu un

jāiegūst papildus nepieciešamie dokumenti vai jāsakārto attīrīšanas iekārtu darbība atbilstoši to paredzētajai darbībai.

Ja gadījumā uzņēmums, kas ir pārdevis attīrīšanas iekārtas vai kas veica attīrīšanas iekārtu uzstādīšanu vairs nedarbojas, vai ir citi iemesli, kāpēc ar kādu no uzņēmumiem nav iespējams sadarboties, īpašnieks var izvēlēties citu uzņēmumu, kas veic līdzīgas darbības. Šajā gadījumā ir

nepieciešams, lai uzņēmums, kurš ir gatavs nodrošināt šo iekārtu apkopi, sniedz izziņu par to, kāda veida un jaudas notekūdeņu attīrīšanas iekārta ir izbūvēta, kā arī sagatavo šādu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu ekspluatācijas un uzturēšanas noteikumus. Papildus uzņēmējam ir jāveic attīrīšanas iekārtu apkope, pārbaudot vai visi paredzētie attīrīšanas procesi darbojās un vai attīrīšanas kvalitāte atbilst prasībām. Mēneša laikā pēc kārtējās vai ārpuskārtas apkopes decentralizētās kanalizācijas sistēmas īpašnieks reģistra uzturētājam iesniedz darījumu apliecināša dokumenta kopiju par notekūdeņu attīrīšanas iekārtu tehnisko apkopi.

Ja notekūdeņu attīrīšanas iekārtu īpašniekam nav pieejama oriģinālā dokumentācija un to ir izdevis cits komersants, tad visa tehniskā dokumentācija, kā arī apliecinājums par iekārtas tehnisko stāvokli ir jāsakārto līdz **2020.gada 1.janvārim**.

5. KĀDU KANALIZĀCIJAS SISTĒMU IZVĒLĒTIES

Zinot dažādos decentralizēto kanalizācijas sistēmu veidus, to ekspluatācijas un kontroles prasības, vēlamies sniegt ieteikumus, kādu un cik lielu decentralizētās kanalizācijas sistēmu Jums izvēlēties, ņemot vērā mājssaimniecībā radīto notekūdeņu apjomu mēnesī.

Lai veiktu aprēķinus par Jūsu mājssaimniecības kopējo notekūdeņu apjomu, svarīgi ir saprast, cik daudz ūdens tiek patērēts mājssaimniecībā viena mēneša vai vienas dienas laikā. Kopējo mājssaimniecības ūdens patēriņu ietekmē iedzīvotāju skaits un patēriņš uz vienu iedzīvotāju.

Viss ūdens, kas nonāk kanalizācijas sistēmā ir mājsaimniecības (sadzīves) notekūdeņi un ir jāparedz to atfīršana. Ja Jums ir uzstādīts ūdens patēriņa skaitītājs, tad Jūs ļoti precīzi zināt, kāds ir Jūsu mājsaimniecības ūdens patēriņš dienā un mēnesī, kas vienlaikus ir arī Jūsu mājsaimniecības notekūdeņu patēriņa apjoms mēnesī. Ja ūdens skaitītāja nav, tad mājsaimniecības ūdens patēriņš ir jāaprēķina.

Ņemot vērā šodienas mājsaimniecību vidējo dzeramā ūdens patēriņu, tad taupīgi rīkojoties mājsaimniecības locekļi patērē vidēji līdz 60 litriem ūdeni uz vienu cilvēku diennaktī (l/c/dnn). Ja nekustamais īpašums ir labiekārtots, tajā ir vanna vai pirts, vai citi apstākļi, kas veicina ūdens patēriņu, tad vidējais patēriņš var sasniegt un pārsniegt 100 l/c/dnn. Ja mājsaimniecībā ir baseins, tad atbilstošākās decentralizētās notekūdeņu sistēmas izvēle ir jāveic sadarbībā ar decentralizēto sistēmu tirgotājiem.

Tabulā ir parādīts piemērs par Jūsu mājsaimniecības vidējo notekūdeņu apjomu mēnesī, ņemot vērā iedzīvotāju skaitu un ūdens patēriņa apjomu.

Mājsaimniecības cilvēku skaits	Vidējais notekūdeņu apjoms uz vienu cilvēku diennaktī	Mājsaimniecības kopējais notekūdeņu apjoms, m ³ /mēnesī
1 cilvēks	60	1,8
1 cilvēks	100	3,0
2 cilvēki	60	3,6
2 cilvēki	100	6,0
3 cilvēki	60	5,4
3 cilvēki	100	9,0
4 cilvēki	60	7,2
4 cilvēki	100	12,0
5 cilvēki	60	9,0
5 cilvēki	100	15,0
7 cilvēki	60	12,6
7 cilvēki	100	21,0
10 cilvēki	60	18,0
10 cilvēki	100	30,0

Iepriekšējā tabulā mājsaimniecības notekūdeņu apjoms ir aprēķināts, pieņemot, ka konkrētajā nekustamajā īpašumā cilvēki uzturas pilnu mēnesi. Ja gadījumā Jūs konkrētajā nekustamajā īpašumā neuzturaties pastāvīgi, vai tā labiekārtojuma līmenis ir zems (nav ienākošā ūdensvada), tad kopējais radītais notekūdeņu apjoms mēnesī var būt arī mazāks par norādīto.

Ja Jūs zināt, vai esat aprēķinājis kāds ir Jūsu mājsaimniecības vidējais notekūdeņu apjoms mēnesī, tad atliek izvēlēties atbilstoša lieluma decentralizēto kanalizācijas sistēmu.

Mājsaimniecības kopējais notekūdeņu apjoms m ³ /mēnesī	Decentralizētās kanalizācijas sistēma un tās ieteicamais apjoms (darba tilpums)*		
	Krājvertne m ³	Septiķa kopējais tilpums m ³	Individuālās attīrīšanas iekārtas ar darba jaudu m ³ /dnn
0,1 - 3	1 - 9	1 - 3	0,3 – 1,0
3 - 6	6 - 18	1 - 3	0,5 – 1,0
6 - 9	Krājvertne lielāka par 18 m ³ būs par lielu, lai to varētu apkalpot viens asenizators, vienā reizē. Izbūvējot lielākas sistēmas, palielināsies tās izvešanās biežums.	1 - 3	0,8 – 1,2
9 - 12		1 - 3	1,0 – 1,5
12 - 18		2 - 3	1,5 – 2,0
18 - 30		2 - 3	2,0 – 3,0

**) šī ir vispārīga un vienkāršota pieeja. Katras mājsaimniecības individuālā situācija var būt citādāka.*

Lai izvēlētos piemērotāko decentralizētās kanalizācijas sistēmas veidu, svarīgas ir arī izmaksas un apstākļi, kādos konkrētā kanalizācijas sistēma ir jāuzstāda.

Visu decentralizēto kanalizācijas sistēmu gadījumā ir svarīgi, lai pie notekūdeņu savākšanas un/vai attīrīšanas iekārtas var piebraukt ar asenizācijas (apkalpes) mašīnu. Lai tas būtu ērtāk Jums pašiem, tad kanalizācijas sistēma ir jāierīko tuvāk pie iebraucamā ceļa.

Papildus problēmas un nepieciešamību meklēt individuālus risinājumus noteiks augsts gruntsūdens līmenis vai nepiemēroti apstākļi notekūdeņu izlaidei. Ir jāaprēķinās, ka kanalizācija no mājas iztek jau apmēram 0,4 m zem zemes līmeņa. Tālāk tai ir jāaiztek līdz attīrīšanas iekārtām, kas atrodas atstātas no mājas, kā rezultātā tā ieguļas vēl dziļāk, līdz 0,6 m zem zemes līmeņa. Šis ir decentralizētās kanalizācijas sistēmas augstākais punkts. Ja pašas attīrīšanas iekārtas ir aptuveni 1,5 m augstas, tad tās ir jāierok vidēji 2 metru dziļumā. Ja zemes gabalā dabīgais gruntsūdens līmenis ir 1 – 1,2 m dziļumā, tad ir nepieciešami papildus risinājumi gan pie iekārtu uzstādīšanas, gan attīrīto notekūdeņu novadīšanas.

6. KAS JĀDARA, LAI PIESLĒGTOS CENTRALIZĒTAJAI KANALIZĀCIJAS SISTĒMAI

Laikā no 2002.gada līdz pat 2021.gadam visās Latvijas pilsētās un daudzos ciemos izmantojot Eiropas Savienības līdzfinansējumu ir ieguldīti ļoti lieli līdzekļi, lai paplašinātu un rekonstruētu tur esošās centralizētās kanalizācijas sistēmas. Ļoti iespējams, ka Jūsu nekustamā īpašuma tuvumā jau ir izbūvēti centralizēti notekūdeņu savākšanas tīkli un Jums ir jāveic vienreizējs ieguldījums, lai savu nekustamo īpašumu pievienotu šiem centralizētiem tīkliem.

Noskaidrot, kur atrodas Jums tuvākie centralizētās

kanalizācijas tīkli un kādas ir pieslēgšanās iespējas šiem tīkliem, Jums neko nemaksās. Novada vai pilsētas domē ir jānoskaidro, kas nodrošina centralizētos kanalizācijas pakalpojumus Jūsu ciemā vai pilsētā. To var noskaidrot arī Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā, atrodot ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju reģistru:

<https://www.sprk.gov.lv/uploads/doc/uz26102017denssaimniecibaspakalpojumsniedzjureistrsar2016apjomadatiem.pdf>

Pēc tam Jums jāvēršas šajā uzņēmumā vai iestādē pie kanalizācijas sistēmu speciālista, kopā novērtējot Jūsu nekustamā īpašuma pieslēgšanās iespējas centralizētās kanalizācijas tīkliem. Papildus jautājiet tam par novadā paredzētajiem atbalsta pasākumiem jaunu patērētāju pievienošanai.

Iespējams, pašvaldībā ir pieņemti saistošie noteikumi par līdzfinansējuma piešķiršanu (atsevišķās pašvaldībās to iespējams saņemt līdz pat 100 %) centralizētas kanalizācijas sistēmas pieslēguma izveidošanai, vai arī interesēties par citiem iespējamiem atbalsta veidiem (piemēram, tehniskās dokumentācijas izstrādes atvieglojumi, atliktā vai izlīdzinātā maksājuma iespējas izbūvējot centralizētas kanalizācijas pieslēgumu u.c.).

Ļoti iespējams, ka šis speciālists arī ir informēts par vidējām pieslēgumu izbūves izmaksām Jūsu ciemā vai pilsētā un varēs sniegt aptuvenu aprēķinu, cik Jums maksātu pievienot nekustamo īpašumu centralizētai notekūdeņu savākšanas sistēmai. Izbūves pakalpojumus var sniegt gan pats sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs, gan arī jebkura cita Jūsu izvēlēta būvfirma, kuras pakalpojumi Jums ir pieņemami. Starp citu, būvēt notekūdeņu tīklus no mājas, līdz nekustamā īpašuma robežai, varat Jūs pats un tas nav pārāk sarežģīti.

Kādēļ labāk pievienoties centralizētajai kanalizācijas sistēmai, nevis uzturēt savu decentralizēto sistēmu:

- a) Izbūvējot centralizētās kanalizācijas sistēmu vienreiz, par to vairāk nav jāuztraucas, ja tā tiek atbilstoši lietota;
- b) izbūvēt pieslēgumu centralizētās kanalizācijas sistēmai var būt lētāk, nekā veidot jaunu vai pārbūvēt esošu decentralizēto kanalizācijas sistēmu, kad tā ir nolietojusies vai nedarbojas;
- c) ilgtermiņā (līdz 20 gadiem) kopējās izmaksas centralizētas kanalizācijas sistēmas izbūvē un lietošanā var būt mazākas, nekā decentralizēto kanalizācijas sistēmu uzturēšanā un lietošanā. Katrā konkrētā gadījumā ir jāveic aprēķini, lai to noskaidrotu;
- d) uz Jums neattieksies prasības un noteikumi, ko nosaka MK noteikumi Nr.384., kā arī pašvaldību saistošie noteikumi par decentralizētas kanalizācijas sistēmas sniegšanas un uzskaites kārtību;
- e) notekūdeņu, kas nonāk pilsētu un ciemu centralizēto kanalizācijas sistēmu notekūdeņu attīrīšanas iekārtās, attīrīšanas kvalitāte ir augstāka, nekā decentralizētajiem kanalizācijas risinājumiem, kā rezultātā vidē nonāk mazāks piesārņojuma apjoms.

Izmaksas:

- pieslēguma ierīkošanas izmaksas (var būtiski atšķirties katrā konkrētā gadījumā);
- ikmēneša maksa par novadīto notekūdeņu apjomu saskaņā ar apstiprināto tarifu (spēkā esošo tarifu var noskaidrot pie sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja).